

26B:1

När avgiftsdifferentieringen inte motiverats av till fastigheterna hänförliga kostnadsskillnader, har inte godtagits att en kommun tagit ut högre kubikmeterpris för leverans av sommarvatten än åretruntvatten. – Dessutom fråga om verksamhetsområdets betydelse. Fastighet, som under äldre va-lags giltighetstid erhållit bruksrätt till allmän va-anläggning, har ansetts bevarad vid denna rätt oaktat fastigheten inte medtagits i det verksamhetsområde som senare fastställts för anläggningen enligt 1970 års va-lag.

Apelvikens Stugägareförening är en ideell förening som antagit stadgar och utsett styrelse. Föreningsmedlemmarnas stugor ligger vid Apelviken strax söder om Varbergs tätort. Inom området finns 675 stugor, uppförda på 1930-talet. Stugorna ligger dels på kommunens mark, dels på privat mark. Stugägarna arrenderar marken (bostadsarrende) av respektive fastighetsägare. Antalet föreningsmedlemmar är 625.

Det område där stugorna är belägna ligger utanför verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning sådant det formellt fastställts enligt 1970 års va-lag. Enligt "kontrakt" den 15 mars 1962 medgav Varbergs stads vatten- och avloppsverk föreningen att utta sommarvatten för hushållsändamål, varvid det ålåg föreningen bl.a. att innan leverans skedde fullgöra i gällande taxor för anslutning till och begagnade av stadens allmänna va-anläggning förskrivna skyldigheter och att erlagga "förbrukningsavgift" enligt gällande taxa. Kommunen debiterade föreningen bruksavgifterna, vilka föreningen sedan påförde respektive föreningsmedlem.

Kommunen (dåvarande Varbergs stad) har dragit fram vattenledningar till området i etapper. Vid slutet av 1940-talet lades ledning fram till Apelvikens norra ände, vid mitten av 1960-talet drogs ledningen söderut utmed viken och 1967–1968 anlades en ledning öster om området, vilken ledning fortsätter söderut mot Träslövsläge. Ursprungligen fanns ett mätställe för var tionde stuga. Det första mätstället upprättades 1957; tidigare fanns endast vattenposter. Numera mäts vattnet på tre ställen.

Kommunen antog den 15 maj 1979 en taxa som vad gäller den rörliga delen av bruksavgiften skiljer mellan fastigheter som får vatten året runt och fastigheter som får enbart sommarvatten. Denna åtskillnad fanns redan 1976. Den fasta avgiften är densamma för båda kategorierna av fastighet och utgår med visst belopp per år och

"servis". Enligt taxan § 13 mom 1 är avgiften för "åretruntfastigheter" 5 kr/m³ för förbrukning efter mätaravläsning hösten 1979 och 5 kr 33 öre för förbrukning efter mätaravläsning hösten 1980. Avgiften avser både renvatten- och spillvattendelen. Enligt taxan § 15 mom 3 är m³-priset för "enbart leverans av renvatten, som sker under en tid av ungefär fem månader av året s.k. sommarvatten, ...för abonnent, som ej erlagt anläggningsavgift eller därmed jämförligt vederlag" för motsvarande tidsperioder 10 kr 15 öre respektive 10 kr 82 öre. Den fasta avgiften är 250 respektive 283 kr.

Föreningen har till kommunen för perioden hösten 1979 – hösten 1980 erlagt bruksavgift för renvatten efter ett pris av 10 kr 15 öre per m³. Under påstående att det strider mot va-lagens regel om skälig och rättvis avgiftsfördelning att utta högre m³-avgift för s.k. sommarfastigheter än för övriga fastigheter inom kommunen, särskilt om avgiften vad gäller förstnämnda fastigheter avser enbart renvatten, yrkade föreningen att Va-nämnden skulle fastställa att avgiften per m³ levererat "sommarvatten" skulle vara 2 kr 56 öre eller i vart fall lägre än 10 kr 15 öre för ovannämnda period.

Kommunen bestred yrkandet. Härvid gjorde kommunens gällande att föreningens talan skulle avvisas eller ogillas på den grunden att föreningens område ligger utanför verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning, varför målet inte ligger inom Va-nämndens behörighet. I andra hand hävdade kommunen att, enär kommunens anläggning står i beredskap året runt men av föreningen nyttjas endast sommartid, det är avsevärt dyrare att förse föreningens medlemmar med vatten än vad som gäller för kommunens övriga abonnenter, varför det är förenligt med va-lagens regel om skälig och rättvis avgiftsfördelning att utta det högre priset per m³.

Va-nämnden yttrade:

Va-nämnden, som hållit förhandling i målet, upptar först till prövning frågan om betydelsen av verksamhetsområde.

Det är ostridigt i målet att föreningens område ligger utanför det av Varbergs kommun enligt 1970 års va-lag fastställda verksamhetsområdet. Denna omständighet behöver dock inte i och för sig hindra att målet prövas av Va-nämnden. Före ikraftträdandet av nya va-lagen den 1 juli 1979 var huvudmannen för allmänna va-anläggning nämligen inte skyldig att fatta något formellt beslut om verksamhetsområdets omfattning och om sådant beslut inte fattades utgjorde verksamhetsområdet det område till vilket anläggningen faktiskt utsträckts. Som framgår av redogörelsen ovan för sakförhållandena drogs ledningar fram till stugområdet under tiden slutet av 1940-talet – 1967–1968 och det första mätstället upprättades 1957. Möjlighet till faktiskt nyttjande av kommunens anläggning har således under den

na tid beretts stugägarna/föreningens medlemmar och anslutning i den gamla va-lagens mening har på så sätt förelegat redan då. Om en fastighet eller därmed jämställt objekt sålunda kommit att omfattas av ett inte formellt fastställt verksamhetsområde och fått rätt att bruka den allmänna va-anläggningen kan huvudmannen inte därefter så länge fastigheten har behov av vatten och/eller avlopp – och detta behov inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt än genom den allmänna anläggningen – frånta fastigheten brukningsrätten genom att fastställa ett verksamhetsområde, som inte omfattar den aktuella fastigheten. Varken det av kommunen uppgivna 1968 fattade beslutet om verksamhetsområde eller det enligt 1970 års va-lag fattade beslutet i samma angelägenhet kan ändra detta förhållande.

Som också framgår av den tidigare redogörelsen har avtal om vattenleverans slutits mellan föreningen och dåvarande Varbergs stad. Enligt 3 § andra stycket va-lagen gäller alltså vad som i lagen föreskrivs för fastighetsägare i stället föreningen. Föreningen är abonnent i förhållande till kommunen och dess enskilda nät avgränsas mot kommunens anläggning i de tre mätpunkterna (förbindelsepunkterna).

Under hänvisning till det ovan anförda finner Va-nämnden att kommunens förstahandsinvändning ej kan vinna beaktande.

Enligt 26 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skall avgiftsskyldigheten fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. Detta innebär bl.a. – såsom uttryckligen var föreskrivet i 1955 års va-lag – att avgiftsfördelningen skall ske efter varje fastighets nytta av den allmänna va-anläggningen med bortseende från kostnaden att förse fastigheten med va. Detta är huvudregeln. Från regeln finns ett undantag som i den äldre va-lagen var uttryckt på det sättet att om på grund av bebyggelsens lokalisering, terrängförhållandena eller andra omständigheter kostnaden för anslutning var avsevärt högre eller lägre än för övriga fastigheter så fick avgifterna anpassas med hänsyn till detta. Detta undantag inryms i 26 § i 1970 års va-lag. Bestämmelsen innebär dock numera att huvudmannen har inte bara rätt utan också skyldighet att anpassa avgifterna.

Kommunens grund för att i detta fall utta högre rörlig brukningsavgift är att det enligt kommunen måste vara dyrare att förse de brukare med vatten, vilka nyttjar kommunens anläggning endast en del av året trots att anläggningen ju står i beredskap – även för dessa abonnenter – hela året. Det är visserligen riktigt att föreningen och indirekt dess medlemmar inte i samma utsträckning som flertalet övriga brukare inom kommunen bidrar till de fasta kostnaderna för va-anläggningen, vilka kostnader ju överväger. Detta beror dock på taxans uppbyggnad med en fast avgift, som trots att anläggningen

betjänar ett stort antal tomtplatser utgår för endast tre serviser, och kan inte tas till intäkt för ett högre avgiftsuttag på sätt kommunen nu gör. Vad som enligt va-lagen motiverar en avgiftsdifferentiering är nämligen endast kostnadsskillnader hänförliga till fastigheten (abonnetten). Några sådana kostnadsskillnader har inte visats föreligga här. Skäl att frångå den normala m³-avgiften finns därför inte.

Enligt 13 § 2 mom andra stycket va-taxan utgår bruksavgift för enbart vatten eller enbart avlopp med 60 % av full avgift. I detta fall skall avgiften per m³ vatten således utgå med 3 kr.

Va-nämnden fastställde avgiften under den aktuella perioden till tre kronor per kubikmeter levererat renvatten.

Beslut: 1982-07-13, BVA 66

Mål nr: VA 62/81

Kommunen värdade och yrkade att föreningens talan i första hand skulle avvisas, i andra hand ogillas.

Föreningen bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Vad som förekommit i Vattenöverdomstolen föranleder inte till annan bedömning än den Va-nämnden gjort i frågan om kommunens förstahandsinvändning om rättegångshinder.

Av kommunen åberopat material bygger ifråga om avgifternas storlek i första hand på den förutsättningen att varje stugägare som omfattas av föreningen skall betraktas som enskild abonnent. Ett sådant betraktelsesätt strider emellertid mot bestämmelsen i 3 § 2 st va-lagen av vilken följer att i förevarande fall föreningen som sådan är att anse som fastighetsägare och följaktligen abonnent. I kommunens talan får dock anses ligga jämväl det påståendet att kostnaden för att förse föreningen med renvatten under sommarmånaderna motiverar en jämfört med andra brukare högre rörlig bruksavgift. Kommunen har vidare gjort gällande bl.a. att den aktuella taxan inte i mindre mån än en taxa med enbart fasta avgifter eller en taxa med en lika för alla brukare – förhöjd rörlig bruksavgift för sommarperioden eftersätter de krav som gäller för avgifter enligt va-lagen.

Såsom Va-nämnden har funnit skall vid tillämpning av 26 § va-lagen nyttoprincipen frångås, när det för viss fastighet föreligger sådana särförhållanden ifråga om dess beskaffenhet och läge eller förhållanden i övrigt som är ägnade att relativt sett avsevärt fördyra va-försörjningen till fastigheten. Kommunen har emellertid inte ens visat att dess kostnader för att förse föreningen med renvatten över-

huvudtaget skulle vara högre än motsvarande kostnader för övriga abonnenter som utnyttjar va-anläggningen. Tvist föreligger vid denna bedömning inte om storleken av den avgift som skall utgå. Va-nämndens avgörande skall därför fastställas.

Vattenöverdomstolen fastställde Va-nämndens avgörande.

Dom: 1983-05-04, DT 26

Mål nr: T 34/82

Kommunen ansökte om revision.

Högsta domstolen fann inte skäl att meddela prövningstillstånd.

Beslut: 1984-06-07

Mål nr: T 261/83